

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

בפני כבוד השופט יונה אטדגי

המבקש (התובע): **כפיר בן אדוה**
בעצמו, עו"ד כפיר בן-אדוה

נגד

המשיבה (הנתבעת): **חברת דואר ישראל בע"מ**
ב"כ עוה"ד אייל בליזובסקי ואלון בר-אל

פסק דין

- 1
- 2 1. המבקש הגיש תביעה אישית נגד המשיבה ובקשה לאשר את תביעתו כתביעה ייצוגית לפי **חוק**
- 3 **תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006** (להלן – **חוק תובענות ייצוגיות**) (להלן – התביעה, הבקשה,
- 4 בהתאמה).
- 5 הסעדים המבוקשים בתביעה ובבקשה: צווי עשה, צוויים הצהרתיים וסעד כספי.
- 6 סכום התביעה האישית: 180 ₪.
- 7 סכום התביעה הייצוגית: 5,600,000 ₪.
- 8
- 9 2. התביעה והבקשה מתייחסות לשני נושאים שונים:
- 10 א. המשיבה גובה מע"מ עבור משלוחים מסוימים של דברי דואר לחו"ל, בניגוד **לחוק**
- 11 **מס ערך מוסף, תשל"ו-1975** (להלן – **חוק מע"מ**), הקובע שיעור מע"מ אפס
- 12 למשלוחים בחו"ל;
- 13 ב. המשיבה מטעה את רוכשי הבולים לחשוב כי הם מודפסים בישראל, שעה שהם
- 14 מודפסים בחו"ל.
- 15 המשיבה בתשובתה לבקשה (להלן – התשובה) דוחה את טענותיו של המבקש ועותרת לדחיית
- 16 הבקשה, מהטעמים שיפורטו בהמשך.
- 17
- 18 תמצית התביעה, הבקשה וטענות המבקש
- 19 הנושא הראשון
- 20 3. הקדמה קצרה להבנת הנושא (ראו: סעיף 7 לבקשה וסעיף 54 לתשובה):
- 21 לקוח "רגיל", שאינו שולח דברי דואר בכמויות גדולות, יכול לשלוח דבר דואר לחו"ל בשתי
- 22 דרכים:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 א. לרכוש בולי דואר בערך נקוב בגובה דמי עלות משלוח דבר הדואר לחו"ל, להדביק
2 את הבולים על דבר הדואר ולשלוח אותו באמצעות תיבת הדואר או באמצעות הפקיד
3 בדלפק סניף הדואר ;
4 ב. לגשת לפקיד בסניף הדואר ולשלם את התשלום המתאים עבור אותו משלוח דבר
5 דואר לחו"ל. הפקיד מדביק על דבר הדואר תווית ביול (המכונה בבקשה "מדבקת
6 ביול") שבה מפורט התשלום ששולם ומעביר את דבר הדואר להמשך טיפול.
7
8 מתברר מהתביעה ומהבקשה, כי ניתן גם לשלב בין שתי הדרכים הנ"ל, כלומר: להדביק על
9 דבר הדואר בולים בסכום מסוים ולשלם לפקיד את יתרת הסכום הנדרש עבור המשלוח
10 לחו"ל. במקרה כזה דבר הדואר נשלח, כשחלקו מודבק בבולים וחלקו בתווית ביול, שבה
11 מפורטת יתרת הסכום ששולמה לפקיד.
12
13 דרך נוספת למשלוח דברי דואר לחו"ל (וגם בארץ), היא באמצעות מכונת ביול. אמצעי זה
14 נועד לשרת לקוחות השולחים דברי דואר בכמויות גדולות, והוא איננו נוגע לתביעה ולבקשה
15 זו.
16
17 4. המבקש פירט בתביעתו ובבקשתו מספר מקרים, בהם שלח דברי דואר לחו"ל. בחלקם הוא
18 מסר את דבר הדואר לפקיד בסניף הדואר, זה הדביק עליו תווית ביול ושלחו. בחלקם הפקיד
19 הדביק בול על דבר הדואר ושלחו. בחלקם המבקש מסר את דבר הדואר, עליו הדביק המבקש
20 בולים בסכום מסוים, ועל פי דרישת הפקיד הוא התבקש לשלם את יתרת הסכום הנדרש לשם
21 המשלוח לחו"ל והפקיד הדביק גם תווית ביול בסכום היתרה. (המקרים הללו מפורטים
22 בסעיפים 8, 17, 22 לכתב התביעה).
23 בכל אותם מקרים, וכמפורט בחשבוניות שהומצאו לו, הסכום ששולם באמצעות בולים חויב
24 במע"מ ואילו הסכום ששולם באמצעות תווית ביול לא חויב במע"מ.
25
26 5. בקשר לנושא זה, מפרט עוד המבקש שני מקרים נוספים, בהם חויב במע"מ, למרות
27 שהרכישות שנעשו בסניף הדואר, נועדו לשם משלוח לחו"ל:
28 א. רכישת מארז של 10 מעטפות "מפוספסות" (בפסים בצבע אדום-לבן-כחול), הנושא
29 את הכיתוב: "מעטפות לחו"ל" (סעיף 31 לכתב התביעה).
30 ב. רכישת ארגז קרטון המשמש לאריזת משלוחים, כשהאריזה והמשלוח לחו"ל נעשו
31 בתוך הסניף (סעיף 31 ב לכתב התביעה).
32
33
34
35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 להלן תמצית טענות המבקש ביחס לנושא זה: .6
- 2 סעיף 30(א) לחוק מע"מ מפרט את העסקאות, "שהמס עליהן יהיה בשיעור אפס", ובכללן
- 3 " (11) הובלת מטענים בדרך האוויר או הים מישראל ואליה", וכן: " (11א) הובלת מטען
- 4 מישראל למדינה גובלת או ממדינה גובלת אליה".
- 5 כלומר, "הובלת" דברי דואר מישראל לחו"ל או מחו"ל לישראל, בין באוויר, בין בים ובין
- 6 ביבשה, פטורה מתשלום מע"מ.
- 7 לפיכך, טוען המבקש, כאשר משלוח דבר הדואר לחו"ל נעשה באמצעות בולים (באופן מלא
- 8 או חלקי), הוא מחויב למעשה במע"מ, כפי שהוכח לעיל, וזאת בניגוד לחוק מע"מ.
- 9 לטענתו, הפטור מתשלום מע"מ צריך לחול גם על "המוצרים הנלווים" למשלוח לחו"ל:
- 10 מעטפות המיועדות לחו"ל, ארגזים לאריזות משלוחים לחו"ל וכדו'. מאחר שהמשיבה גובה
- 11 בגינם מע"מ, הרי שגם זה נעשה בניגוד לחוק מע"מ.
- 12 לטענת המבקש, המשיבה חייבת להשיב את הסכומים שנגבו על ידה שלא כדין.
- 13 מוסיף המבקש וטוען, כי גם כאשר המשיבה איננה מחייבת בתשלום מע"מ, למשל כשמודבקת
- 14 תווית ביול על דבר הדואר הנשלח לחו"ל, נגבה תשלום בסכום השווה לתשלום שנגבה כאשר
- 15 המשלוח מחויב במע"מ, כך – לפי פרשנותו של המבקש – שומרת לעצמה המשיבה את הסכום
- 16 השווה לתשלום מע"מ, בלא שהוא נגבה למעשה.
- 17
- 18 עילות התביעה הנטענות על ידי המבקש בקשר לנושא הראשון (סעיף 101 לבקשה): .7
- 19 הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן – פקודת הנזיקין),
- 20 הפרת זכויות היסוד: זכות הקניין ועקרון השוויון, "מטרד לציבור" לפי סעיף 42 לפקודת
- 21 הנזיקין, שליחת יד ועיכוב שלא כדין לפי סעיף 49 לפקודת הנזיקין, גזל לפי סעיף 52 לפקודת
- 22 הנזיקין, עשיית עושר ולא במשפט.
- 23
- 24 הנושא השני
- 25 .8 גם בנושא זה אקדים הקדמה קצרה (ראו: סעיפים 43-45 לבקשה וסעיפים 69-72 לתשובה).
- 26 השירות הבולאי בחברת הדואר פועל מכח הוראת סעיף 51 לחוק הדואר, תשמ"ו-1986 (להלן
- 27 – חוק הדואר), ומכח תקנות רשות הדואר (דרכי השירות הבולאי), תשמ"ז-1987 (להלן –
- 28 תקנות השירות הבולאי), והוא מופקד על הנפקת בולים בשם מדינת ישראל, אספקה ליחידות
- 29 הדואר, הפצה לאספני בולים המנויים על השירות, ועוד.
- 30 השירות הבולאי מפיק מידי שנה בולים במגוון רחב של נושאים, המשקפים את התרבות,
- 31 ההיסטוריה והחיים במדינת ישראל.
- 32
- 33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

9. המבקש גילה כי מזה שנים רבות השירות הבולאי אינו מדפיס את בולי מדינת ישראל בארץ, אלא בחו"ל, באמצעות חברות זרות. לדבריו, המשיבה נמנעת מלציין את זהות המדפיס ומקום ההדפסה במקומות הנגישים לעין, וזאת בניגוד לדין. לדבריו, המשיבה מבצעת בכך הטעיה כלפי רוכשי הבולים, הסבורים כי הם מודפסים בארץ ואינם יודעים כי הם מודפסים בחו"ל. לטענתו, הוא היה נמנע מלרכוש לפחות חלק מהבולים שנרכשו על ידו לשם איסוף, אילו הוא היה יודע כי הם מודפסים בחו"ל.
10. בהקשר זה ציין המבקש מספר מקרים, שבהם נרכשו על ידו בולים, ולאחר מכן הוא גילה כי הם מודפסים בחו"ל. למשל: רכישת 4 גליונות בולים, שנושאים "פנתרים בהכחדה", כאשר רק לאחר כשנה וחצי הוא עיין בעלון הנלווה אליו וגילה כי בעוד שבצדו האחד הכתוב בשפה העברית לא מצוינים כלל זהותו של המדפיס ומקום ההדפסה, הרי שבצדו האחר הכתוב בשפה האנגלית צוין כי המדפיס הוא חברה מסוימת בהולנד (סעיף 49 לכתב התביעה). למשל: רכישת גליון מזכרת עם בול, שנושאו: "2010 ירושלים", כשבעלון המתייחס אליו אין כל פרטים בדבר זהות ומקום ההדפסה בצדו הכתוב בעברית, בעוד שבצדו הכתוב באנגלית רשום כי המדפיס הוא חברה מסוימת בצרפת (סעיף 57 לכתב התביעה). וכן מארזים נוספים, כשבכולם נרשמו זהות המדפיס ההולנדי או הצרפתי רק בצד העלון הכתוב באנגלית (סעיפים 59, 70-69, 72 לכתב התביעה). לדבריו, גם פרטי המדפיס בצד הכתוב באנגלית מופיעים בצורה לא בולטת, בכתב בהיר (לבן) על כתב כהה (חום), במקום שייעשה להיפך (ראו: מוצגים מב/4, מב/5).
11. עילות התביעה הנזכרות בהקשר זה: הפרת חובה חקוקה, עוולות מכח **חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981** (להלן – **חוק הגנת הצרכן**) ו**פקודת הנזיקין**, הטעיה לפי סעיף 15 **לחוק החוזים (חלק כללי)**, **התשל"ג-1973** (להלן – **חוק החוזים**), ועוד.
- התביעה
12. המבקש מעריך שהוציא על המשלוחים לחו"ל במשך השנים סכום של 1,000 ₪ לפחות, חלקם באמצעות בולים, ועל פי חישוביו הוא זכאי להחזר מהמשיבה בסכום של כ-138 ₪. כן רכש בולים ומוצרי בולאות, ללא סימון מקום ההדפסה בחו"ל, בסכום של כ-500 ₪, והוא זכאי לפיצוי של כ-10% מכך, כלומר כ-50 ₪. כן הוא זכאי לטענתו, לפיצוי עבור נזק בלתי ממוני בסכום של 2 ₪.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

1 ובסה"כ הוא זכאי להחזר של כ-180 ₪ וזאת נוסף לסעדים הנוספים המתבקשים בתביעה
2 ובבקשה, כפי שיפורט להלן.

3

4

הבקשה

5 13. המבקש סבור, כי מספרם של חברי הקבוצה שנפגעו ממעשי המשיבה, כמפורט לעיל, הוא גדול
6 מאד.

7 כך ביקש המבקש להגדיר את הקבוצה (סעיף 98 לבקשה):

8 "כל מי ששלח דואר לחו"ל באמצעות השרות הבסיסי של הדואר באופן יחידני
9 (לא "כמותי", פחות מ-50 פריטים) ו/או כל מי שקנה בולים ו/או מוצרים
10 בולאיים אחרים מהדואר מיום הקמת חברת דואר ישראל ביום 1.3.2006 ועד
11 למועד אישור תביעה זו כייצוגית".

12

13 14. הסעד הכספי המוערך עבור כל חברי הקבוצה הוא 5,600,000 ₪, לפי הפירוט הבא:

14 3,000,000 ₪ פיצוי עבור הנושא הראשון,

15 600,000 ₪ פיצוי עבור הנושא השני,

16 2,000,000 ₪ פיצוי עבור נזקים בלתי ממוניים.

17

סעדים משותפים לתביעה ולבקשה

18 15. אלה הם הסעדים הנוספים המבוקשים:

19 צווי עשה: להפסיק לגבות מציבור השולחים לחו"ל מע"מ או סכום השווה למע"מ במחירי
20 משלוחים ושירותי העזר לחו"ל; לסמן באופן ברור ובעברית על כל דברי הדפוס שהמשיבה
21 מוכרת את פרטי המדפיס; למסור לספרייה הלאומית, כנדרש לפי **חוק הספרים (חובת מסירה
22 וציון הפרטים), תשס"א-2000** (להלן – **חוק הספרים**) את כל דברי הדפוס שהמשיבה הוציאה
23 ומוציאה; להימנע מהפצת מוצרי דפוס שאינם מסומנים כדן; להימנע מלהפלות במתן
24 השירותים בין לקוחות המשיבה.
25 צו הצהרתי, לפיו המשיבה בהתנהגותה הפרה את החובות החקוקות הרלבנטיות וביצעה את
26 העוולות כמפורט לעיל.

27

28

29

תמצית התשובה וטענות המשיבה

30

הנושא הראשון

31 16. טענת המשיבה בענין זה פשוטה: היא פועלת בהתאם לחוק, שכן, המחירים עבור משלוח דברי

32 דואר לחו"ל אינם נקבעים על ידה, אלא על ידי שר התקשורת, באישור שר האוצר, והם

33 קבועים בתקנות הדואר (תשלומים בעד שירותי החברה לפי סעיף 37(א) ו-1(ג) לחוק),

34 תשס"ח-2008 (להלן – **תקנות התשלומים**), המתעדכנות מעת לעת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 למשיבה אין כל שיקול דעת בענין זה, והיא חייבת לגבות עבור אותם שירותים את התעריפים
2 הנקבעים לצידם.
- 3 לפיכך, הלקוח השולח דבר דואר לחו"ל משלם בכל מקרה את התעריף שנקבע בתקנות עבור
4 המשלוח הרלבנטי, בין אם הוא מחויב במע"מ ובין אם אינו מחויב במע"מ.
- 5 ההבדל היחיד הוא במישור היחסים שבין המשיבה ורשות המסים בלבד. כאשר השירות
6 מחויב במע"מ, חלק זה מועבר לרשות המסים, וכאשר הוא אינו מחויב במע"מ החלק נותר
7 בידי המשיבה. כך, שגם אם המבקש צודק בטענתו, הרי מי שניזוק מגביית מע"מ אינו הלקוח
8 אלא המשיבה, המעבירה אותו סכום לרשות המסים.
- 9 המשיבה מוסיפה, כי בענין זה היא פועלת בהתאם להנחיות רשות המסים שנשלחו אליה.
10
- 11 17. המשיבה מוסיפה וטוענת, כי הבולים מחויבים בתשלום מע"מ, כיוון שהם אינם מיועדים רק
12 לחו"ל, אלא משמשים גם למשלוח בתוך הארץ, וכשהלקוח רוכש את הבולים הוא יכול ליעדם
13 למשלוח בתוך הארץ וגם לחו"ל.
- 14 לעומת זאת, כאשר המשלוח נעשה באמצעות תווית ביול אצל פקיד הדואר, ברור וידוע שהוא
15 מיועד למשלוח לחו"ל, ולכן הוא אינו מחויב במע"מ, בהתאם לחוק מע"מ.
16
- 17 18. באשר למעטפות המפוספסות ואריזות המשלוח, אלה הם שירותים נוספים שהמשיבה
18 מספקת לציבור, שאינם בלעדיים למשיבה בלבד והלקוח יכול לרכוש אותם גם מחוץ לדואר,
19 בחנויות הפרטיות.
- 20 גם המעטפות וגם האריזות אינן מיועדות, לטענת המשיבה, לשם משלוח בחו"ל בלבד, וניתן
21 להשתמש בהם גם לשם משלוח בארץ, ולכן נגבה מע"מ בגינם.
22
- 23 19. המשיבה טוענת עוד, שניתן לפעול לחזור מע"מ מרשות המסים, אם המבקש סבור שהדין
24 עמו.
25
- 26 הנושא השני
- 27 20. המשיבה טוענת, כי השירות הבולאי פועל בהתאם לתקנות השירות הבולאי, המסדירות בין
28 היתר גם את סימון הבולים והפרטים שחייבים להיכלל בו, או שהשירות רשאי לכלול בהם
29 באישור שר התקשורת. ציון זהות המדפיס ומקום הדפסת הבולים אינו נכלל בין אותם
30 פרטים, ולפיכך המשיבה איננה חייבת לצייןם.
- 31 מעבר לכך, טוענת המשיבה, כי פרטי המדפיס מופיעים בעלוני המידע וחוזרי ההופעה
32 המונפקים יחד עם הבולים, וכל החפץ בכך יכול לעמוד על זהות ומקום ההדפסה.
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

21. עוד טוענת המשיבה בהקשר זה, כי לא הוכח, שאיש נוסף, פרט למבקש (כטענתו), לא היה רוכש את הבולים, אילו היה יודע שהם אינם מודפסים בארץ.
לטענתה, רוב רוכשי הבולים מייעדים אותם לשימוש לשם משלוח דברי הדואר, כשאין כל חשיבות בעיניהם למקום הדפסתם, וגם אלה המייעדים אותם לשם אספנות רוכשים אותם בשל עיצובם, הערך שהם מייצגים ומניעים נוספים, ולא בשל מקום הדפסתם.

טענות כלליות

22. המשיבה טוענת שהתביעה אינה ראויה להתברר כתביעה ייצוגית, משום שהיא מערבת שתי תביעות שונות בתכלית, שחברי הקבוצה הנמנים על כל אחת מהן שונים; משום שהמבקש כלל בתביעתו ובבקשתו עילות משפטיות רבות ושונות, ללא כל מיקוד והבחנה בין שתי התביעות; משום שהמבקש מבקש להיות גם תובע ייצוגי וגם בא כוח הקבוצות; משום שהמבקש הוכיח בדרך ניהול התביעה כי הוא אינו מסוגל לייצג את הקבוצות בצורה הולמת; משום שהוא לא הציע כל דרך לזיהוי הקבוצות בשתי התביעות, וגם כמעט שאין כל דרך ממשית לזיהויים; משום שהוא לא הוכיח את דרך חישוב הפיצוי הנטען על ידו, ועוד.

כתב התשובה של המבקש לתשובת המשיבה

23. המבקש הגיש כתב תשובה, שנועד להשיב על טענות המשיבה בכתב תשובתה.
זכותו של המבקש להגיש כתב תשובה לתשובת המשיב קבועה בתקנה 2(ד) **לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010** (להלן – **תקנות תובענות ייצוגיות**).
בהתאם לתקנה 19(א) לתקנות הנ"ל, "בכל עניין של סדר דין בבקשה לאישור או בתובענה ייצוגית, יחולו תקנות סדר הדין האזרחי, בשינויים המחוייבים...".
אלה הם הכללים שנקבעו בקשר להגשת כתב תשובה בהליך אזרחי, מתוך ספרו של אורי גורן, **סוגיות בסדר דין אזרחי**, מהדורה 11, עמ' 141:
"כאשר התובע מעוניין להשיב בעובדה חדשה על עובדה שנטענה בכתב ההגנה, עליו להגיש כתב תשובה כדי להעלות את העובדה הנוספת לדיון. אולם כאשר התובע אינו אלא מכחיש את טענת הנתבע, אין עליו להגיש כתב תשובה, שכן העובדות המהותיות המובאות בכתב ההגנה ייחשבו ממילא כמוכחשות וכשנויות במחלוקת.
לא כדי לכפור בטענות הנתבע שבכתב ההגנה חייב התובע להגיש תשובה, שכן טענות אלה תמיד הן בחזקת טענות מוכחשות, וכתוצאה מכך כבר נוצרה פלוגתה; כתב התשובה יוגש כדי להגיב על טענות בלתי צפויות שהועלו בכתב ההגנה וכדי להעלות לפני בית המשפט עובדות חדשות הנותנות מענה להגנת הנתבע. בדרך זו יוכל התובע ליטול מטענות הנתבע את העוקץ שבהן,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

1 היינו לנטרל תוצאה משפטית העלולה לנבוע מן ההגנה, אם יישארו דברי
 2 הנתבע ללא תשובה.
 3
 4 (וראו: בר"ע 50/71 אברהם נ' מתנה, פ"ד כה(1) 481; ע"א 7261/97 שרביני נ' האחים שבירו
 5 בע"מ, פ"ד נד(4) 464).

6
 7 24. בעניינו הגיש המבקש כתב תשובה ארוך ביותר (ארוך משמעותית גם ביחס לכתב הבקשה),
 8 וצירף אליו נספחים רבים, שלא היתה כל מניעה לצרפם מלכתחילה לכתב הבקשה, אם
 9 המבקש היה סבור שהם נחוצים להוכחת טענותיו.
 10 לא היה בכתב התשובה כל חידוש לעומת הנטען בכתב הבקשה, מלבד הארכה והרחבה בלתי
 11 נחוצות, וכולו נועד להתנצח עם טיעוניה של המשיבה.

דיון והכרעה

12
 13
 14 25. בבוא בית המשפט לשקול אם לאשר בקשה לאישור תביעה אישית כתביעה ייצוגית, עליו
 15 לבחון, בראש ובראשונה, את סיכוייה של התביעה להתקבל, זאת לאור החשיבות הציבורית
 16 הכוללת של התובענה הייצוגית ולאור ההשפעה שנודעת לה על חוג רחב של תובעים ובשל
 17 הפוטנציאל הבעייתי והסכנות הטמונות במכשיר רב עוצמה זה.
 18 לפיכך, בהליך של אישורה של תובענה ייצוגית נדרש התובע-המבקש להוכיח קיומה של
 19 אפשרות סבירה שהתובענה תוכרע לטובת הקבוצה, וזאת בשים לב גם לטענות שנפרשו על
 20 ידי הנתבע-המשיב.

21 הלכה זו שנקבעה על ידי בית המשפט העליון ב-רע"א 4474/97 טצת נ' זילברשץ, פ"ד נד(2)
 22 577, עמ' 587-588, עוד קודם לחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, בהקשר להגשת תובענה ייצוגית
 23 לפי חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, מוסדרת כיום בסעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות,
 24 הקובע בין היתר:

25 "א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

26 (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל
 27 חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
 28 "...

29 וכך יושמה ההלכה האמורה ביחס לחוק תובענות ייצוגיות עצמו, למשל, בפסק דינו של בית
 30 המשפט העליון ב-רע"א 729/04 מדינת ישראל נ' קו מחשבה בע"מ (26.4.2010, פורסם בנבו),
 31 מפי כב' השופט (כתוארו אז) גרוניס (מתוך פסקה 10 לפסק הדין):

32 "בחינה מעמיקה של סיכויי הצלחת התובענה היא מלאכה רבת חשיבות. יש
 33 לזכור, כי הכלי של תובענה ייצוגית הוא רב עוצמה. בצד היתרונות של כלי זה,
 34 לא ניתן להתעלם מכך שעצם אישורה של בקשה להגיש תובענה ייצוגית עשוי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 ליצור לחץ כבד על הנתבע. על כן, קיים צידוק רב שכבר בשלב הדיון בבקשת
2 האישור יידרש בית המשפט לבחון את הסוגיה של זכות לכאורה וסיכויי
3 ההצלחה".
4
5 (וראו גם: ע"א 5378/11 פרנק נ' אולסייל (22.9.14), פורסם בנבו).
6
7 26. בענייננו אני סבור, כי אין אפשרות סבירה שהשאלות המועלות בתובענה תוכרעה לטובת
8 הקבוצות הרלבנטיות, וכי התובענה ברובה הגדול מבוססת על הנחות שגויות.
9 לכל היותר ניתן לומר שעניינים מסוימים שהועלו בה מעלים צורך אצל המשיבה להבהיר את
10 הדרוש הבהרה או לערוך שיפורים מסוימים.
11 מכל מקום, אינני סבור שנגרם נזק כלשהו לחברי הקבוצות, שהמבקש מבקש לייצג,
12 מהמעשים המתוארים בתובענה.
13 לחץ אנמק מסקנותי.
14
15 הנושא הראשון
16 27. המשיבה, שעד שנת 2004 היתה רשות סטטוטורית הפכה מכח הרפורמה שנערכה באותה שנה
17 בשוק הדואר לחברה ממשלתית, ומאותה עת חלה עליה החובה לגבות מע"מ עבור מוצריה
18 ושירותיה (ראו מכתבו של עו"ד שי ברור, מנהל המחלקה המקצועית מע"מ למר מוטי איילון
19 ממשרד רואי החשבון ברייטמן-אלמגור, שייצג את המשיבה מול אגף המכס ומע"מ, מיום
20 8.8.04, שנושאו: "רשות הדואר – מעבר מרשות לחברה בע"מ". צורף כנספח 1 לכתב
21 התשובה).
22 המשיבה פועלת מכח **חוק הדואר**, שחוקק עוד כשהיא היתה רשות, ועם הפיכתה לחברה נערכו
23 בו ההתאמות הדרושות (ראו סקירתה בנדון של כב' השופטת חיות ב-בג"ץ 956/06 **איגוד**
24 **הבנקים בישראל נ' שר התקשורת**, 25.3.07, פורסם בנבו).
25
26 28. סעיף 37(א) **לחוק הדואר** קובע:
27 "השר (הכוונה לשר התקשורת – י.א.) יקבע בתקנות את התשלומים בעד
28 השירותים המנויים בתוספת, שנותן בעל רישיון כללי".
29 התוספת (המתעדכנת מעת לעת) כוללת משלוח דברי דואר לחו"ל.
30 מכח אותו סעיף הותקנו **תקנות התשלומים** (שגם הן מתעדכנות מעת לעת), הכוללות, בין
31 היתר, גם את התעריפים המדויקים עבור משלוח דברי דואר לחו"ל (התוספת הראשונה
32 לתקנות, חלק ב': שירותים לחוץ לארץ).
33 תקנה 2 קובעת:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 "התשלום בעד שירותי החברה המפורטים בתוספות הראשונה והשנייה יהיה
2 בשיעור שנקבע לצד אותו שירות. שיעור התשלום האמור כולל מס ערך מוסף
3 לפי דין".
- 4 עד המשיבה, אביחי רוזוג, המשמש כמנהל תחום חשבונאות, מיסוי, דיווח ובקרה אצל
5 המשיבה, העיד בחקשר זה (עמ' 32): "יש וועדות תעריפים מטעם המדינה שממליצות על
6 התעריפים. הן עושות את זה על בסיס תחשיבים, על בסיס נתונים שהם מקבלים, עלויות
7 וכדומה".
- 8 נמצא, שהתעריפים המשולמים על ידי לקוח השולח דבר דואר לחו"ל נקבעו על פי חוק,
9 ומאחר ולא הועלתה כל טענה, לפיה המבקש או אחר שילמו עבור משלוח דבר דואר מסוים
10 לחו"ל סכום העולה על התעריפים שנקבעו באותן תקנות (המבקש נשאל בעדותו, עמ' 11
11 לפרו', אם שילם יותר ממה שקבוע בתקנות והשיב בשלילה), הרי שהמשיבה לא גבתה ממנו
12 יותר ממה שהיא רשאית, ואף חייבת, לגבותו, וממילא לא נגרם כל נזק למבקש או לכל לקוח
13 אחר.
- 14 כניסוחו של רוזוג (עמ' 39): "התעריף לחו"ל הוא התעריף נקודה. אם מתווסף אליו מע"מ
15 או לא זה כתוב בתקנות. ברגע שהתקנות כתובות המחיר כולל או לא כולל מע"מ נקודה.
16 זה סופי. מבחינת הדואר. זה סופי. מי שקבע בסופו של יום את התקנה קבע אותה כולל
17 מע"מ על פי הדין".
- 18
- 19 29. סעיף 30(א)(11) ו-11(א) לחוק מע"מ קובע שיעור מע"מ אפס ל"הובלת מטענים" מישראל
20 ואליה, ולפיכך משלוח דברי דואר לחו"ל פטורים, עקרונית, מתשלום מע"מ.
21 כאמור לעיל, ישנן שתי דרכים למשלוח דברי דואר לחו"ל על ידי לקוח "רגיל" (שאינו לקוח
22 השולח דברי דואר בכמויות גדולות):
- 23 א – בגישה לסניף הדואר ומסירת דבר הדואר בדלפק, אזי פקיד הדואר מדביק עליו בדרך כלל
24 תווית ביול במחיר השווה לתעריף שנקבע בתקנות התשלומים עבור אותו דבר דואר. במקרה
25 כזה המחיר אינו כולל מע"מ.
- 26 ב – על ידי הדבקת בולים בערך השווה לאותו תעריף על דבר הדואר ושליחתו בתיבות הדואר
27 או בסניף הדואר. במקרה זה, הבולים עצמם, בשעת רכישתם, מחירים כולל מע"מ.
28
- 29 המשיבה פועלת בענין זה בהתאם להנחיות אגף המכס ומע"מ שנמסרו לה, עם המעבר מרשות
30 לחברה, במכתב הנזכר לעיל מיום 8.8.2004 (נספח 1 לתשובה), וכך נכתב בו בסעיף 8:
31 "פניילות ה-EMS (דואר שליחים לחו"ל) ושליחת חבילות לחו"ל, לרבות משלוח
32 דברי דואר:
- 33 כל משלוח של דברי דואר לחו"ל שלא באמצעות בולים או מכונות ביול יהא
34 חייב במס בשיעור אפס מכוח סעיף 30(א)(11) לחוק. כמו כן, מובהר כי במידה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 שחבילות ודברי דואר יישלחו לחו"ל באמצעות תווי ביול בסניפי הדואר ולא
2 באמצעות בולי דואר או מכוונות ביול יחול גם כן מע"מ בשיעור אפס, וזאת על
3 אף הקביעה שמכירת בולי דואר תהא עסקה החייבת במס בשיעור מלא (כיום
4 17%) ולא בשיעור מס אפס."
5
6 נמצא, שהמשיבה פועלת בנדון הן על פי החוק והתקנות המחייבים אותה והן על פי הנחיות
7 רשות המיסים.
8 בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע, שכאשר הנתבע פועל בהתאם לחוק או לתקנות המחייבים
9 אותו, או בהתאם להנחיותיה של הרשות המוסמכת, הרי שאין נגדו כל עילת תביעה, גם על
10 פי חוק אחר: **חוק החוזים, חוק הגנת הצרכן וכדו'**.
11 ראו למשל:
12 רע"א 5765/02, ע"א 6570/02 אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' זילברשלג (26.8.09), פורסם
13 בנבו);
14 רע"א 6567/97 בזק – החברה הישראלית לתקשורת בע"מ נ' עיזבון המנוח אליהו גת ז"ל,
15 פ"ד נב(2) 713;
16 ע"א 8014/09 דקלה חברה לביטוח בע"מ נ' פרידמן (21.4.11), פורסם בנבו);
17 ע"א 404/80 בני עטרות מושב עובדים להתיישבות חקלאית בע"מ נ' מדינת ישראל,
18 פ"ד לח(4) 30;
19 ת.א. (מחוזי ת"א) 2402/02 (בש"א 2079/02) עו"ד רייזל נ' בנק לאומי לישראל בע"מ
20 (31.3.05), פורסם בנבו);
21 ת"צ (מחוזי ת"א) 2464/07 בן-הרוש נ' חברת דואר ישראל בע"מ (7.9.10), פורסם בנבו);
22 ת.א. (מחוזי ת"א) 1765/03 (בש"א 13037/03) שוהם נ' כלמוביל בע"מ (19.1.09), פורסם
23 בנבו);
24 ת"צ (מחוזי י-ם) 9535-03-12 מונצ'רס נ' חברת הגיחון בע"מ (25.7.12), פורסם בנבו);
25 ת"צ (מחוזי י-ם) 40779-05-12 שטרן נ' דרך ארץ הייזי (1997) בע"מ (22.6.14), פורסם
26 בנבו);
27
28 אולם, העיקר הוא, שגם אם המבקש צודק בטענתו שכאשר דבר הדואר נשלח לחו"ל, גם
29 באמצעות בולים שהודבקו עליו, אזי מחיר המשלוח לא היה צריך לכלול מע"מ (ואינני סבור
30 כך), אזי התעריף שמשלם הלקוח על אותו משלוח היה נותר כמות שהוא, כלומר: כפי שקבוע
31 בתקנות התשלומים. במקרה כזה, הדין ודברים בענין מע"מ מתנהל בין המשיבה ובין רשות
32 המיסים בלבד.
33 אם מחירו של משלוח זה צריך לכלול מע"מ (כהנחיות אגף המכס ומע"מ), אזי סכום מע"מ
34 צריך להיות מועבר מהמשיבה למע"מ. ואם הוא איננו צריך לכלול מע"מ (בניגוד לאותן

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 הנחיות), אזי הסכום השווה למע"מ נותר ברשות המשיבה. הלקוח, ששילם את התעריף
2 שנקבע בתקנות עבור אותו דבר דואר, אינו מושפע כהוא זה מדין ודברים זה.
3 בהקשר זה העיד רוזוג כך (עמ' 39):
- 4 "ש. עם כל הכבוד למדינה ולרשות המסים, אם המדינה רוצה לקחת מע"מ
5 בתעריף הזה היא צריכה לשנות את התקנות והחוק.
6 ת. לא. לא צריכה. כי זה עובד בשני מישורים שונים, ראשית ההתחשבות
7 על מע"מ היא בין הדואר ובין רשויות המס, הלקוח אדיש לשאלה משום שהוא
8 בסופו של יום משלם את התעריף שכתוב בתקנות, ולא יותר. זאת אומרת אם
9 לא היה צריך לחול מע"מ ומע"מ השית על זה כן מס ערך מוסף, מי שסופג את
10 כל העלות הזאת זה חב' הדואר.
11 אתן דוגמא, נניח שהתעריף הוא 11.80 למשלוח של חבילה מסוימת לחו"ל. זה
12 התעריף כך ישלם כל לקוח באשר הוא, בלי קשר מי הוא, אם הוא שילם בתו
13 ביול אז כל ה- 11.80 אג' נשארים בידי הדואר והדואר לא צריך להעביר מע"מ
14 לרשויות המס.
15 אם הלקוח שילם בבולים אזי חב' הדואר תישאר רק עם 10 שקלים ותעביר
16 1.80 ₪ לרשויות המס, על אף שלכאורה היתה צריכה להשאיר בידיה
17 11.80 ₪.
18 הלקוח שילם ותמיד משלם בדיוק את אותו מחיר. אדרבא, אם הלקוח הוא עוסק
19 והוא קנה בולים אז הוא יתקזז עליהם במע"מ, אז הוא רק הרוויח. "
20
- 21 טוען המבקש, שאם התעריף עבור אותו דבר דואר הוא זהה, בין אם נשלח באמצעות בולים .32
22 – אזי מחירו כולל מע"מ, ובין אם נשלח באמצעות תווית ביול – אזי מחירו אינו כולל מע"מ,
23 הרי שבמקרה האחרון המשיבה "מרוויחה" את הסכום השווה למע"מ, במקום להפחית אותו
24 מהסכום שמשלם הלקוח במקרה כזה.
25 אין כל ממש בטענה זו. כאמור, המחיר עבור משלוח דבר הדואר נקבע בתקנות, ובכל מקרה
26 המשיבה חייבת לגבות עבורו אותו מחיר. אדרבא, במקרה הראשון (משלוח באמצעות בולים),
27 אזי המשיבה "מפסידה" כביכול מכך שהיא נאלצת להעביר את סכום מע"מ לאגף מע"מ,
28 במקום להותירו אצלה.
29
- 30 למעשה, הדברים פשוטים מאלה המוצגים על ידי המבקש. .33
31 אין חולק, שהבולים משמשים הן למשלוח בארץ והן למשלוח לחו"ל (כך אפילו ביחס למארזי
32 הבולים, עליהם נרשם "בולים לחו"ל", כשאותם בולים יכולים לשמש למעשה גם למשלוח
33 דבר דואר בארץ, כפי שמספר המבקש בעצמו – סעיף 22 ב לבקשה, וראו גם עדותו של עד
34 המשיבה, שמחה פרסט, עמ' 51 לפרו').

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 הלקוח יכול לרכוש אותם בולים הן קודם למשלוח דבר הדואר לחו"ל והן בשעת המשלוח
2 ויחד עמו.
3 הלקוח משלם עבור אותו בול את ערכו הנקוב.
4 מחיר הבולים כולל מע"מ, ככל מוצר שאין לגביו פטור מיוחד.
5 כאשר הוא בוחר להדביק בולים על דבר הדואר הנשלח לחו"ל, כשערכם הנקוב שווה לתעריף
6 המתאים עבור אותו משלוח לחו"ל, הדבר בא במקום התשלום במזומן בסניף הדואר.
7 כך, שלמעשה, הבולים המודבקים על דבר הדואר הנשלח לחו"ל משמשים כתשלום במזומן,
8 כדי ערכם הנקוב, ואין כל נפקא מינה אם ערך זה כולל או אינו כולל מע"מ.
9
10 34. הוא הדין בכל המקרים שתוארו בתביעה ובבקשה.
11 כאשר המבקש הדביק על דבר הדואר בולים והשלים את התעריף המתאים בתשלום בדלפק
12 (כנגד תווית ביול), אזי הדבר בא במקום תשלום מלא במזומן, בדיוק באותו השווה.
13 גם כאשר הפקידה בדלפק בחרה במקרה מסוים להדביק ביוזמתה על דבר הדואר שנשלח
14 לחו"ל בול במקום תווית ביול (סעיף 8 לבקשה), המבקש שילם בדיוק את התעריף המתאים,
15 ולכל היותר המשיבה היא ש"הפסידה" מכך שהעבירה את סכום מע"מ עבור אותו בול למע"מ
16 בעוד שאם הפקידה היתה מדביקה על אותו מכתב תווית ביול, הסכום השווה למע"מ היה
17 נשמר אצלה.
18
19 35. מאחר, שכאמור לעיל, שאלת מע"מ נוגעת ליחסים שבין המשיבה ובין אגף מכס ומע"מ בלבד,
20 כשאין כל השפעה לשאלה זו על המחיר שמשלם הלקוח, לא ראיתי כל חשיבות במחלוקת
21 שהתעוררה בקשר לקבילותו של המכתב הנזכר לעיל של אגף מכס ומע"מ למשיבה, מאחר
22 והוא לא הוגש באמצעות עורכו או באמצעות האדם הנמען על פיו, מוטי איילון משרד רו"ח
23 ברייטמן-אלמגור. מועבר לכך, המכתב לא נשלח אל איילון כאדם פרטי, אלא אל משרד רואה
24 החשבון שפעל מטעם המשיבה, ולמעשה אל המשיבה עצמה, כך שדי בכך שהוא הוצג על ידי
25 האדם המוסמך לכך מטעם המשיבה, מר אביחי רוזוג, המשמש כמנהל תחום חשבונאות,
26 מיסוי, דיווח ובקרה אצל המשיבה.
27
28 36. להשלמת נקודה זו אוסיף, כי לא זו בלבד שהלקוח לא ניזוק מכך שכאשר דבר הדואר לחו"ל
29 נשלח באמצעות בולים, אזי מחיר הבולים כולל מע"מ, אלא גם, שדבר זה מאפשר ללקוחות
30 מסוימים הרוצים בכך לנכות את סכום מע"מ שנגבה ממע"מ שהם חייבים לשלם. כלומר, יש
31 גם לקוחות המרוויחים מכך (המבקש הסכים לכך, עמ' 16 לפרו'. וראו גם דברי רוזוג בעדותו,
32 עמ' 39).
33

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 באשר למעטפות "המפוספסות" ואריזות הקרטון, אלה אינם שייכים ל"שירותי הדואר .37
- 2 הבסיסיים", שהמשיבה חייבת לתת לפי חוק הדואר ולפי תקנות הדואר (שירותי דואר
- 3 בסיסיים ושירותים כספיים אשר יינתנו לכלל הציבור בכל המדינה), תשס"ח-2008,
- 4 והמשיבה מספקת ומוכרת מוצרים אלה, שניתנים לרכישה גם מחוץ לסניפי הדואר, בחנויות
- 5 הפרטיות.
- 6 לפיכך, גם לא נקבע לגביהם תעריף מחייב בתקנות התשלומים.
- 7 אולם, העיקר לענייננו, שהם אינם מיועדים למשלוח לחו"ל דווקא, וניתן להשתמש בהם גם
- 8 למשלוח בתוך הארץ.
- 9 כך בוודאי לגבי אריזות הקרטון המשמשות לאריזות משלוחים, אך הדבר נכון גם לגבי
- 10 המעטפות המפוספסות, שעל אריזתם רשום "מעטפות לחו"ל". כפי שהעיד אביחי רוזוג,
- 11 והדבר לא נסתר על ידי המבקש, ניתן להשתמש במעטפות אלה גם לשם משלוח בתוך הארץ
- 12 (רוזוג, מסי 29-30 לפרוטוקול). כך העיד גם העד השני מטעם המשיבה, שמחה פרסט, המשמש
- 13 כמנהל תחום כספים בשירות הבולאי (עמ' 53 לפרו').
- 14 אמנם, למען מראית העין, טוב היתה עושה המשיבה, אילו היתה מבהירה על גבי אריזות
- 15 המעטפות המפוספסות שהן יכולות לשמש גם למשלוח בתוך הארץ (הדבר נכון גם ביחס
- 16 לאריזות "הבולים לחו"ל" שזכרו לעיל).
- 17 לא נטען ולא הוכח שהמשיבה גובה עליהן תעריף גובה יותר רק משום שנכתב עליהן שהן
- 18 מיועדות לחו"ל, והדבר גם אינו נושא הדין כאן.
- 19 מכל מקום, מאחר ומוצרים אלה אינם מיועדים דווקא לחו"ל והם יכולים לשמש גם לשם
- 20 משלוח בארץ, הרי שאין הצדקה לפטור את התשלום עבורם ממע"מ.
- 21
- 22 אוסיף כי, לדעתי, הפטור ממע"מ (או יותר נכון, קביעת שיעור אפס), ניתן לפי סעיף 30(א)(11)
- 23 ו-11(א) לחוק מע"מ על "הובלת מטענים" לחו"ל (או מחו"ל). "הובלה", כלומר המשלוח
- 24 עצמו: השירות שנותנת המשיבה כדי שדבר הדואר יגיע ליעדו בחו"ל.
- 25 המעטפה ואריזות הקרטון אינן שייכות ל"הובלה". בניגוד למוצר הנמכר על ידי ספק ללקוח,
- 26 עם אריזתו, הרי שהשירות שהמשיבה נותנת ללקוח, בהקשר לסעיף 30(א)(11) הנ"ל הוא עצם
- 27 המשלוח לחו"ל. הלקוח יכול להגיע לדלפק עם דבר הדואר שהוכנס למעטפה או שנארז
- 28 באריזה שנרכשו מחוץ לסניפי הדואר, ועדיין הוא ישלם אותו תעריף עבור "הובלתו" לחו"ל
- 29 שהוא היה משלם אם דבר הדואר הוכנס למעטפה או נארז באריזה שנרכשה בסניפי הדואר.
- 30 גם מבחינה זו, אין לכלול את המעטפות והאריזות האמורות במסגרת הפטור ממע"מ לפי
- 31 סעיף 30(א)(11) לחוק מע"מ.
- 32
- 33
- 34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 הנושא השני
- 2 39. השירות הבולאי, האחראי על הנפקת הבולים במדינת ישראל, פועל מכח סעיף 51(ג) לחוק
3 הדואר ובהתאם לתקנות דרכי השירות הבולאי.
4 עד המשיבה, שמחה פרסט, מנהל תחום כספים בשירות הבולאי, העיד (עמ' 62 לפרו'), כי עד
5 לשנת 2008 לערך הודפסו הבולים בישראל, אך מטעמי חוסר כדאיות החברות שהדפיסו את
6 הבולים (המדפיס הממשלתי, לוי אפשטיין) חדלו מכך, והדפסתם הועברה לחברות בחו"ל.
7 פרסט הוסיף, כי מדובר בהליך מורכב הנעשה על ידי "מכונות מאד משוכללות".
8
- 9 40. טענות המבקש בהקשר לנושא זה הן למעשה שתיים:
10 האחת – שזהות המפרסם ומקום ההדפסה אינם מצויינים בבולים ובמקומות בולטים אחרים,
11 השניה – שהמשיבה מטעה את רוכשי הבולים לחשוב שהבולים מודפסים בארץ, בעוד שהם
12 מודפסים בחו"ל.
13 כפי שיפורט להלן, שתי הטענות הללו אינן מעלות עילת תביעה הראויה להתברר, ודאי שלא
14 כתובענה ייצוגית.
15
- 16 41. תקנות השירות הבולאי קובעות מהם הפרטים שיצוינו בבולים.
17 תקנה 10 קובעת כי הבול ישא את שם המדינה בעברית, באנגלית ובערבית.
18 תקנה 11 קובעת, כי "השר רשאי להתיר, בתנאים שיקבע, להדפיס על שולי הבול את שם
19 מעצבו וכן את שנת הופעתו של הבול".
20 אלו הם, אם כן, הפרטים היחידים שניתן לציין בתוך הבולים, וזהות המדפיס ומדינת
21 ההדפסה אינם כלולים בתוכם, ואף לא ניתן להכלילם בהתאם לאותן תקנות.
22 בהקשר זה יש להביא בחשבון גם את גודלו של הבול, שאינו מאפשר, מטבע הדברים, להוסיף
23 פרטים רבים.
24 כפי שפורט לעיל, בקשר לתשלומים הנגבים עבור משלוח דברי הדואר לחו"ל, כאשר הנתבע
25 פועל בהתאם לתקנות הרלבנטיות, הוא איננו יכול להיתבע לפי כל חוק אחר.
26
- 27 42. מעבר לצורך אוסיף כי אינני סבור ש"ארץ הייצור" לפי סעיף 17(א)2 לחוק הגנת הצרכן ולפי
28 סעיף 1 לצו הגנת הצרכן (סימון טובין), תשמ"ג-1983 נקבעת לפי מקום הדפסת הבולים,
29 כאשר כל יתר הפרטים הקשורים להנפקת הבול, ובראש ובראשונה קביעת נושאו ועיצובו,
30 נעשים בארץ.
31
- 32 43. מי שמתעניין במקום ההדפסה של הבולים ובהותם המדפיס, יוכל לדעת אותם מקריאה בעלוני
33 המידע וחוזרי ההופעה, המונפקים יחד עם הופעתם (דוגמאות לכך צורפו כנספחים 2 ו-3
34 לכתב התביעה).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 אמנם, כפי שהעיר המבקש בצדק, פרטי המדפיס בעלוניים מופיעים בכיתוב האנגלי בלבד ולא
2 בכיתוב העברי, והדבר מצריך תיקון מצידה של המשיבה, אך אינני רואה בכך עילת תביעה
3 מתאימה, ודאי כשמדובר בתובענה ייצוגית, כאשר המבקש עצמו קרא אותם פרטים והבינם
4 ולא הוכח כי מישהו אחר, מלבדו, התקשה למצוא את הפרטים הללו, למרות שחיפש אותם.
5
6 אני סבור שאין כל ממש גם בעילת ההטעיה שנטענה בהקשר זה.
7 ראשית, משום שהפרטים הנכונים מופיעים, כאמור, בעלוניים ובחוזרים האמורים, ומי
8 שמתעניין דווקא בפרטים הללו יוכל למוצאם בנקל.
9 שנית, וזה העיקר, אני מתקשה למצוא קשר בין רכישת הבולים ובין "המידע המטעה" הנטען.
10 בולים נרכשים לשם שתי מטרות. העיקרית שבהן, שימוש לשם משלוח דבר דואר. במקרה
11 זה, הבולים הם אמצעי טכני בלבד לשליחת דבר הדואר, ואין זה סביר ששאלת זהות ומקום
12 ההדפסה עולה בכלל בדעתו של אותו לקוח. המטרה השניה, היא לשם אספנות. אולם, גם
13 כשהלקוח רוכש בול לשם אספנות, הוא עושה זאת בעיקר משום חשיבותו של הבול, ערכו
14 הכספי או האחר, נושאו או המסר שהוא נושא, עיצובו וכו'. מבחינה זו, פרטי המדפיס ומקום
15 ההדפסה הם פרטים שוליים, שספק רב אם הם עולים בכלל בדעתו של אותו לקוח אספן, ואם
16 כן הרי שבשולי שיקוליו בלבד.
17 המבקש השווה את הבול לספר (בהקשר לחוק הספרים), ואף אני אלך בדרך זו. מי שרוכש
18 ספר עושה זאת, בוודאי, בגלל תוכנו, מחברו וכדו' ומקום הדפסת הספר, סביר מאד שהוא
19 אינו נכלל בין שיקוליו.
20 על הקשר המתבקש בין המעשה או המחדל ובין הנזק שנגרם, ראו והשוו: דנ"א 5712/01 ברזני
21 נ' בזק, **חברה ישראלית לתקשורת בע"מ**, פ"ד נו(6) 385.
22
23 המבקש לא טרח לציין כל אדם אחר, מלבדו, שהיה נמנע מלרכוש את הבולים שרכש, אילו
24 ידע שהם אינם מודפסים בארץ.
25 הוא הודה בכך בעדותו (עמ' 19):
26 "ש. איפה ההיכרות הזו באה לידי ביטוי בבקשה. אני אומר לך שלפני שהגשתי
27 את הבקשה לא בדקת עם אף לקוח של חב' הדואר חוץ ממך שחשוב לו שתצויין
28 ארץ הדפסת הבול
29 ת. אני לא טענתי בשם מישהו אחר. אני טענתי בשם עצמי."
30 יתירה מזו, גם הוא עצמו לא טרח לברר במקרה הראשון המתואר על ידו (סעיפים 52-53
31 לבקשה) את מקום הדפסת הבולים, אלא עמד עליו מעיון מקרי שנעשה כשנה וחצי לאחר
32 רכישתם.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 לפי דבריו (סעיף 52 לבקשה) הוא רכש אותם בולים, שנושאים "פנתרים בהכחדה", משום שהוא
2 "התלהב" מהם, וגם בעדותו סיפר (עמ' 23): "אני קניתי את זה כי ראיתי משהו נחמד ששבה
3 את עיניי".
- 4 במקרה אחר המתואר על ידו בהקשר זה (סעיף 77 לבקשה) הוא רכש את הבולים, על פי דבריו,
5 "לצורך שימוש בהם למשלוחים בחו"ל", ורק באקראי הוא גילה שהם אינם מודפסים
6 בארץ.
- 7
- 8 46. המבקש טען בהקשר זה גם להפרת חוק הספרים (חובת מסירה וציון הפרטים),
9 תשס"א-2005, שבהתאם לסעיף 3 שלו, יש חובה לציון, בין היתר, את "שם ומענם של
10 המדפיס".
- 11 ראשית, אין יסוד לסבור שכול הוא ספר כמובנו הפשוט בחוק הני"ל, ואין צורך למנות את
12 ההבדלים בין השניים.
- 13 שנית, בכל הקשור לבולים, המשיבה פועלת, כאמור, בהתאם לתקנות הרלבנטיות
14 והספציפיות, כמפורט לעיל.
- 15 שלישית, כאמור, לא הוכח – ואין זה סביר שיוכח – כל קשר בין אי ציון פרטי המדפיס על
16 הבולים ובין השיקולים לרכישתם או להימנעות מרכישתם.
- 17 רביעית, פרטי המדפיס מצוינים בעלונים ובחוזרים המונפקים עם הופעת הבול, וכל מי
18 שמתעניין בפרטים אלה יוכל לעמוד עליהם מתוכם.
- 19
- 20 47. סיכום הדברים הוא, שגם סיכויי חלק התביעה המתייחס לנושא השני רעועים, ואינם
21 מצדיקים מתן אישור לנהלה כתובענה ייצוגית.
- 22
- 23 נימוקים נוספים לדחיית הבקשה
- 24 48. המסקנה האמורה בדבר חוסר סיכוייה של התביעה, על שני חלקיה, להתקבל, די בה כדי
25 לדחות את הבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית.
- 26 מעבר לכך, נמצאו נימוקים נוספים המצדיקים את דחיית הבקשה, ואתייחס אליהם בקצרה
27 המתבקשת.
- 28
- 29 נושאים נפרדים וקבוצות נפרדות
- 30 49. התביעה מעלה שני נושאים נפרדים, שהנושא המשותף היחיד להם הוא זהות הנתבעת.
31 כיוון שכך, גם הקבוצות היכולות להשתייך לשני הנושאים האלה הן נפרדות, ואין לכלול אותן
32 בתביעה אחת.
- 33 המבקש אף לא טרח לבצע את ההפרדה הנדרשת בין שת הקבוצות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

1 כעקרון, לשם אישור תובענה ייצוגית נדרשת רמה סבירה של הומוגניות בקבוצה כולה, מכיוון
 2 שמגוון רחב של בעיות עובדתיות שאינן משותפות עלול להכביד על בירור התובענה, ואף
 3 להכשילה, ראו: ד"ר אורנה דויטש, **מעמד הצרכן במשפט (להלן – דויטש)**, עמ' 243; ג' לוטן
 4 וא' רו, **תובענות ייצוגיות**, חלק א', עמ' 152-153.
 5 המבקש אף לא טרח לבצע את ההפרדה הנדרשת בין שתי הקבוצות הללו במניית עילות
 6 התביעה (סעיף 101 לבקשה) ובמניית הסעדים המתבקשים (סעיף 103 לבקשה).
 7 ראו והשוו: ת.א. (מחוזי ת"א) 2447/07 (בש"א 18788/08) **בנק דיסקונט נ' קסטנבאום**
 8 (פורסם בנבו), 9.12.08.

9

ריבוי עילות

10 50. גם הכללתן של עילות תביעה רבות: נזקיות, חוזיות ואחרות, שספק אם חלקן מתאימות בכלל
 11 לנשוא הדיון בשני הנושאים, מקשה, כשלעצמה, על דיון רציני ויעיל בטיב הטענות
 12 המושמעות, ראו: **דויטש**, עמ' 242; רע"א 378/96 **וינבלט נ' משה בורשטיין בע"מ**, פ"ד נד(3)
 13 247.

14

15

חוסר במנגנון יעיל לאיתור וזיהוי חברי הקבוצות

16 51. קושי נוסף ומרכזי ניצב בדרך לאיתור חברי שתי הקבוצות.
 17 כיצד יאותרו הלקוחות ששלחו דברי דואר לחו"ל על ידי הדבקת בולים דווקא ולא על ידי
 18 תוויות ביול, בהנחה שחלקם בלבד דאגו לקבלת חשבוניות עבור רכישתם, ואילו רובם לא
 19 טרח כלל ליטול חשבוניות, וגם אם נטלו חשבוניות הרי שלאור ערכם הנמוך לא דאגו לשומרן?
 20 וגם אלה שדאגו לשמור חשבוניות על רכישת בולים, כיצד נדע אם השתמשו בהם לשם משלוח
 21 לחו"ל (אזי, לטענת המבקש, המחיר אינו צריך לכלול מע"מ) או לשם משלוח בארץ (אזי,
 22 המחיר צריך לכלול מע"מ)?
 23 כיצד נפריד בין אלה שרכשו בולים לשם שימוש בהם למשלוח דבר דואר ובין אלה שרכשו
 24 אותם לשם איסוף?
 25 כיצד יאותרו אלה, שאילו היו יודעים שהבולים אינם מודפסים בארץ הם היו נמנעים
 26 מלרכושם? ועוד.
 27 המבקש נחקר על כך (עמ' 16-17 לפרי), הודה שהוא לא הציע כל מנגנון לאיתור ולזיהוי חברי
 28 הקבוצות שהוא מבקש לייצג, והתקשה להצביע על הדרך לאיתורם ולזיהויים.
 29 גם זה נימוק, שדי בו כדי לגרום לדחיית הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, ראו והשוו:
 30 ת.א. (מחוזי ת"א) 1437/09 **פלד, עו"ד נ' אול יו ניד בע"מ** (11.6.12, פורסם בנבו);
 31 ת.א. (מחוזי ת"א) 2687/06 (בש"א 26685/06) **כהן נ' רדיוס שידורים בע"מ** (21.5.09, פורסם
 32 בנבו).

33

34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

52. אוסיף, שגם אם היתה נמצאת הדרך לאתר חלק מחברי שתי הקבוצות הנדונות, הרי שעדיין היינו נזקקים לחקירה פרטנית בעניינו של כל אחד מהם, להכרעות מהימנות וכד', וכשקיים חשש כזה ראוי להימנע מאישור התובענה הייצוגית, ראו והשוו: ע"א 6887/03 רזניק נ' ניר שיתופי אגודה ארצית שיתופית להתיישבות עובדים (20.7.10, פורסם בנבו).

הצורך בייצוג הולם

53. הדבר הנוסף האחרון הוא מידת התאמתו של המבקש לייצג את חברי הקבוצות הנדונות בדרך הולמת, מרכיב חשוב בשיקולי בית המשפט בדונו בבקשה לאישור תובענה ייצוגית. עמד על כך בית המשפט העליון ב-רע"א 378/96 וינבלט נ' משה בורשטיין בע"מ, פ"ד (נד3) 247, בעמוד 267:

"אכן, העובדה שבמסגרת התובענה הייצוגית מיוצג עניינם של כל חברי הקבוצה על ידי תובע אחד, מכתיבה את הצורך בייצוג הולם. דרישת הייצוג ההולם – המופיעה בלשון זו או אחרת בכל החוקים שמכוחם ניתן להגיש תובענה ייצוגית, לרבות חוק החברות, התפתחה עוד בדיני היושר... דרישה זו נועדה להבטיח כי עניינם של חברי הקבוצה – שאינם נוטלים חלק פעיל בנייהול ההליך ולעיתים אף אינם יודעים כלל על קיומו – לא ייפגע כתוצאה מייצוג בלתי הולם... בית המשפט מופקד על הגנת עניינם של חברי הקבוצה, ועליו ליתן דעתו בין השאר להתקיימותו של תנאי הייצוג ההולם..."

קביעתו זו של בית המשפט העליון שניתנה קודם לחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, ודאי שהיא תקפה בתביעות המוגשות בהתאם לחוק זה, כאשר דרישת הייצוג ההולם קבועה בו (בסעיף 8(א)(3)), כאחד התנאים לאישורה של תובענה ייצוגית על ידי בית המשפט.

54. בענייננו, המבקש-התובע, עורך דין, מייצג את עצמו. אמנם, באחד הדיונים (עמ' 26 לפרו'), התייצב עמו עורך דין נוסף, עו"ד יהודה אודי קצב, והמבקש הכריז: "אני ממנה אותו כעורך דין שלי בנוסף אליי", אך בפועל, עו"ד קצב לא ייצג את המבקש במאומה, לא חקר את עדי המשיבה ולא טען כל טענה. גם סיכומי המבקש שהוגשו לאחר תום הדיונים חתומים על ידו בלבד, וכדלהלן: "כפירד בן-אדוה, עו"ד, המבקש".

55. השאלה, האם ראוי שהמבקש יפעל בהליך זה "בשני כובעים", הן כתובע-מייצג והן כבא כוחה של הקבוצה המיוצגת, עלתה בהחלטתו של כב' הנשיא גרוניס בדחותו בקשת רשות ערעור של המבקש על אחת מהחלטותיו של בית משפט זה, אך היא לא הוכרעה על ידו, "מאחר שטענת המשיבה בהקשר זה תלויה ועומדת בבית המשפט המחוזי" (רע"א 1690/14, החלטה מיום 10.4.14, פיסקה 11 להחלטה).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

1 שאלה דומה עלתה בפני כב' השופטת ענת ברון ב-ת.א. (מחוזי ת"א) 2519/06 **גולדנברג, ע"ד**
2 **נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ** (15.5.14, פורסמה בנבו), וכך היא כתבה
3 בהחלטתה (פיסקה 27):
4 "השאלה אם יכול אדם אחד לשמש הן כתובע מייצג והן כבא כוח מייצג טרם
5 הוכרעה בבית המשפט העליון. בפסק דין שניתן לאחרונה נמנע כבוד הנשיא א'
6 גרוניס מלהתייחס לשאלה לנוכח העובדה כי טענת המשיבה שם בהקשר זה
7 תלויה ועומדת בבית המשפט המחוזי [רע"א 1690/14 **כפיר בן אדוה נ' חברת**
8 **דואר ישראל בע"מ** [פורסם בנבו] (10/4/2014)].
9
10 דעתי היא כי לנוכח הוראותיו של חוק תובענות ייצוגיות והתכליות שעומדות
11 ביסודו יש להשיב על שאלה זו בשלילה. החוק מורה כי תובענה ייצוגית תנוהל
12 הן על ידי תובע מייצג והן על ידי בא כוח מייצג, כאשר הראשון הוא בעל
13 עילת התביעה האישית המשמשת יסוד לתובענה הייצוגית כולה (סעיף 4 לחוק)
14 ואילו האחרון הוא בעל המקצוע האמון על ייצוג האינטרסים של כלל חברי
15 הקבוצה (סעיף 17 לחוק); וככזה, עליו להיות גורם עצמאי ובלתי תלוי. החוק
16 לא רק מייעד תפקידים שונים לתובע המייצג ולבא כוח מייצג, אלא אף מחייב
17 כי כל אחד מהם יאושר באופן פרטני על ידי בית המשפט (סעיף 8 לחוק),
18 מאפשר הסתלקות רק של אחד מהם מההליך (סעיף 16 לחוק), ומורה לפסוק
19 שכר שונה לכל אחד (גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבא כוח המייצג,
20 סעיפים 22-23 לחוק).
21
22 ודוק: הדרישה כי תובענה ייצוגית תנוהל הן על ידי תובע מייצג והן על ידי בא
23 כוח מייצג והאבחנה בין גורמים אלה אינן פורמאליות גרידא; הן נחוצות על
24 מנת להגן על ענייני הקבוצה, ובכדי להבטיח שחבריה לא ייפגעו מניגוד עניינים
25 שעלול להתעורר בין טובת התובע המייצג לבין טובת הקבוצה. ניגוד עניינים
26 כאמור יכול להיווצר, למשל, במצב שבו עולה הצעת פשרה או הסתלקות
27 הרצויה לתובע המייצג אך פוגעת בקבוצה; או כאשר לפי שיקול דעתו של בא
28 הכוח המייצג רצוי להוסיף תובעים מייצגים אך התובע המייצג אינו מעוניין
29 בכך [ראו דברי כבוד השופט ע' גרוסקופף בת"צ (מרכז) 4263-03-11 **אשל היאור**
30 **בע"מ נ' חברת פרטנר תקשורת בע"מ** [פורסם בנבו] (5/4/2012)]. דעה דומה
31 שלפיה אין זה ראוי שעורך דין ישמש הן כתובע המייצג והן כבא כוח בתובענה
32 ייצוגית הובעה בפסיקה נוספת של בית המשפט המחוזי [ראו ת"א (ת"א)
33 1437/09 פלד נ' אול יו ניד בע"מ [פורסם בנבו] (11/6/2012); ת"צ (ת"א)
34 1934/09 גולדנברג נ' אקטלנס נשואה גמל ופנטיה בע"מ [פורסם בנבו]
35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 29/4/2012; ת"צ (י-ם) 42356-09-12 בת חן מימון נ' עיריית בית שמש [פורסם
2 בנבו] (19/1/2014). ראו גם החלטתי בת"צ (ת"א) 2728/07 עו"ד צבי שילה נ'
3 ספרינט מוטורס בע"מ [פורסם בנבו] (18/2/2013), הגם שהדברים נאמרו שם
4 למעלה מן הצורך]."
5
6 למרות זאת, נמנעה כבי' השופטת ברון מלדחות את הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, משום
7 שנמצאה הדרך שם להפריד בין התובע המיוצג ובין כ"כ התובע והקבוצה.
8
9 .56 התייחסות נוספת לסוגיה זו מובאת בספרה הנ"ל של ד"ר דויטש, עמ' 241 :
- 10 "בדומה לכך, קיום ניגוד אינטרסים בין המייצג לבין האינטרס הכללי של
11 הקבוצה עלול לפגוע בייצוג ההולם. לכן אם התובע הוא עורך דין שאמנם נפגע
12 כצרכן, אך הוא גם מייצג את עצמו בהליך זה, עלול להיווצר ניגוד אינטרסים
13 בין אינטרס הקבוצה לבין האינטרס שלו להגיע לפשרה על מנת להבטיח לעצמו
14 שכר טרחה גבוה מתוך הסכום המתקבל בפשרה."
15
- 16 .57 סבורני, שככלל, רצוי וראוי ליצור הפרדה בין התובע המייצג ובין בא כוחו ובא כוח הקבוצה
17 המיוצגת, גם משום הטעמים שהוזכרו לעיל, וגם משום שלאחר אישורה של התובענה
18 הייצוגית, יידרש כ"כ הקבוצה לפרספקטיבה רחבה יותר מזו שהתובע נקלע אליה ולמערכת
19 שיקולים מורכבת יותר מאלה המדריכים את התובע, בבואו לשקול את האופן הנכון של ניהול
20 התביעה, את הצעות הפשרה המוצעות וכדו'. משמע, שלאחר שב"כ התובע המייצג הופך
21 להיות לבא כוחה של הקבוצה המיוצגת כולה, הוא נדרש ל"ריחוק" מסוים מהתובע המיוצג,
22 ו"ריחוק" זה לא יכול, כמובן, להיעשות, כשהתובע המייצג וב"כ הקבוצה המיוצגת חד הם.
23 ולמרות זאת, אינני סבור שאני נדרש להכריע בשאלה זו, משום שבין כה, מסקנתי היא כאמור
24 שדין הבקשה לאישור התובענה הייצוגית להידחות, מהטעמים שפורטו לעיל, בעיקר משום
25 סיכווייה הדלים להתקבל.
26
- 27 .58 מעבר לכך אני סבור, שהמבקש בדרך שבה בחר לנהל את הדיון בתביעתו ובבקשתו, כבר
28 הוכיח שהוא אינו יכול לייצג את הקבוצות הנדונות בתביעתו ייצוג הולם. חלק רב מכתבי
29 טענותיו נוסח בצורה סאטירית ומתחכמת. אילו הדבר היה נעשה פעם אחת או שתיים, ניחא,
30 ואף היתה בכך שנינות מסוימת. אך בקריאת הטענות, גברה השנינה על המהות, עד שלא ניתן
31 לעתים להבחין ביניהם. המבקש לא בחל גם בהבעת ביטויים בלתי נאותים כלפי בית המשפט
32 וכלפי המשיבה, נציגיה ובאי כוחה. משום כבודו של המבקש לא ארחיב עוד בענין זה, ואסתפק
33 בהפניה לדברים שאמר בענין זה כבי' הנשיא גרוניס בשתי החלטותיו מיום 19.4.14 ומיום
34 25.5.14 (רע"א 1690/14).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"צ 34911-09-12 בן אדוה נ' חברת דואר ישראל בע"מ

- 1 כשמחליט עורך דין לייצג את עצמו, חלה עליו זהירות כפולה בברירת מילתיו והתבטאויותיו,
2 משום האמון הטבעי שבית המשפט והצד שכנגד מייחסים לעורך דין, ראו: ד"ר גבריאל קלינג,
3 עו"ד, **אתיקה בעריכת דין**, עמ' 499.
4
5 59. אמנם, אילו הייתי סבור כי התביעה ראויה, כשלעצמה, להתברר כתובענה ייצוגית, יתכן וניתן
6 היה לפעול להחלפת המבקש כתובע מייצג או למינויו של בא כוח נפרד שייצג את הקבוצה
7 בדרך המותווה בסעיף 8(ג) **לחוק תובענות ייצוגיות**, אך אין זה המקרה הראוי לכך.
8
9 סיכום ותוצאה
10 60. מסקנתי היא שיש לדחות את הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, בעיקר משום חוסר
11 סיכוייה של התובענה להתקבל ולהיות מוכרעת לטובת הקבוצות, נשוא התביעה והבקשה,
12 וגם משום יתר הנימוקים שנמנו לעיל.
13
14 61. אשר על כן, הבקשה לאישור התובענה הייצוגית – נדחית.
15 המבקש ישלם למשיבה הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך 10,000 ₪.
16
17 62. התביעה האישית נמחקה.
18 בהתאם לתקנה 9 **לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010**, התובע רשאי להגיש את תביעתו
19 כתובענה נפרדת לבית המשפט המוסמך, אם רצונו בכך.
20
21 ניתן היום, י"ט כסלו תשע"ו, 01 דצמבר 2015, בהעדר הצדדים.
22

יונה אטדגי, שופט

23
24
25
26